KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Alueet ja yhdyskunnat

Lausunto
14.9.2020
771/03/2020

HE 104/2020 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi energiatehokkuuslain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua kyseessä olevien lakien muutosesityksistä. Alla olevien otsikkojen pykälät viittaavat energiatehokkuuslakiin (jäljempänä ”lakiesitys”).

Yleisenä huomiona Kuntaliitto arvioi lakiesityksen edistävän rakennusten energiatehokkuutta hallitulla ja realistisella tavalla. Lakiesitysluonnoksesta tehtyjen lausuntojen huomioita on hyödynnetty lakiesityksen laatimiseen varsin hyvin. Seuraavassa on esitetty joitakin yksityiskohtaisia huomioita lakiesityksestä. Toimeenpanon tueksi vaadittaneen myös riittävää viestintää, koska pelkkä laki ja asetukset voivat jäädä alan toimijoille liian vaikeaselkoiseksi.

Kiinteistön lämpöenergiamittari (20 §)

Lakiesityksen mukaan etäluettava lämpöenergiamittari vaaditaan, jos kiinteistöön toimitetaan lämpöä kaukolämpöverkosta taikka jäähdytystä kaukojäähdytysverkosta tai usealle kiinteistölle yhteisestä keskitetystä lähteestä, kaukolämmön toimituspisteeseen, kiinteistön lämmönvaihtimeen tai lämmön toimituspisteeseen. Lakiesityksen mukaan vaatimus ei siis riipu lämpölaitoksen polttoainetehosta, vaan se koskee kaikkia kaukolämmön tai -jäähdytyksen toimittajia.

Lakiesityksessä etäluvuksi luokitellaan sekä varsinainen etäluku (luenta tietokoneella internetin kautta) että ns. mobiililuku (luenta langattomasti lukulaitteella rakennuksen ulkopuolelta). Manuaalinen luenta edellyttää yleensä käyntiä mittarin luona rakennuksen lämmönjakokeskuksessa. Tässä dokumentissa mobiililuku ja etäluku ovat eri käsitteitä.

Etäluku ei ole kovin yleinen pienimmissä lämpölaitoksissa (teho enintään 5 MW), mutta päästökaupan piirissä olevissa lämpölaitoksissa (teho 20 MW tai suurempi) se on jo käytännössä kaikissa. Kuntaliiton keväällä 2019 tekemän kyselyn mukaan pienissä lämpölaitoksissa lämpöenergiankulutuslukemat ke-

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

rätään yleensä manuaalisesti. Vastanneista laitoksista (68 kpl) mittarien luennan teki joko asiakas (32 %) tai lämmönmyyjän edustaja (26 %). Etäluku oli käytössä 25 prosentilla lämpölaitoksista ja ns. mobiililuku 16 prosentilla lämpölaitoksista.

Vuonna 2019 tehdyn kyselyn vastaajista joka kolmas ilmoitti, ettei ole aikeissa ottaa käyttöön etälukua. Perusteena oli yleensä pieni hyöty suhteessa kustannuksiin. Suurimmalla osalla oli kiinnostusta ja/tai suunnitelmia etäluennan käyttöönottamiseksi, mutta vastaajat luultavasti arvioivat tarvetta vain oman nykyisen toimintansa näkökulmasta ottamatta huomioon lainmuutoksesta lankeavia uusia laskutus- ja raportointivelvoitteita.

Tuorein tieto (toukokuu 2020) tukee viimevuotisen kyselyn tuloksia: lähes puolet (46 %) kaikista vastaajista käytti manuaalilukua eli joko asiakkaan itsensä tai lämmönmyyjän edustajan rakennuksen lämmönjakokeskuksessa tekemää mittarinlukua (Kuntaliitto: Tietoja pienistä lämpölaitoksista vuodelta 2019). Pienimmissä, alle 5 MW laitoksissa etäluku oli vain joka viidennellä (18,5 %) ja mobiililuku vajaalla kolmanneksella (29,6 %). Manuaalinen luku oli siis alle 5 MW laitoksissa yleisempää (52 %) kuin kaikilla vastaajilla (46 %), mikä on varsin luonteva tulos.

Pienissä lämpölaitoksissa (enintään 5 MW) etäluvun tarve on pienen asiakasmäärän ja suppean kaukolämpöverkon takia usein vähäinen. Suomessa oli vuoden 2019 lopulla 300 lämpöyrityksessä yhteensä 612 lämpölaitosta (Lähde: Motiva Oy). Näistä huomattava osa on enintään 5 MW lämpölaitoksia. Niiden joukossa on myös lämpölaitoksia, jotka myyvät lämpöä jopa vain yhdelle tai enintään muutamalle asiakkaalle (esimerkkinä kunnan aiemmin omistama kiinteistö, josta on sittemmin myyntiä varten lohkottu useita kiinteistöjä).

Pienille lämpölaitoksille olisi hallinnollisen lisätaakan ja lisäkustannusten välttämiseksi lain soveltamisessa järkevää rajata nämä laitokset velvoitteiden ulkopuolelle (22–23 §). Metsähankkeen hinnan kääntyminen vuoden 2018 lopulla nousuun heikentää jo nyt pienten biolämpölaitosten kilpailukykyä esimerkiksi maalämpöön verrattuna. Etäluvun investointi- ja käyttökustannukset tuovat lämmön hintaan ylimääräistä nousupainetta arviolta 1–2 €/MWh. Kuntaomisteisten lämpölaitosten talousongelmat heijastuvat myös kuntakonsernin talouslukuihin. Siksi olisi hyvä jättää myös jatkossa pienimpien lämpölaitosten etäluvun käyttö omistajan arvioinnin varaan sen mukaan, mikä on kullekin lämpölaitokselle teknis-taloudellisesti järkevintä.

Luontevin raja olisi päästökaupan ulkopuolelle jäävät lämpölaitokset (polttoaineteho enintään 20 MW). Ellei se ole mahdollista, olisi hyvä selvittää mahdollisuudet rajata lain ulkopuolelle ainakin pienimmät lämpölaitokset hyödyntämällä MCP-direktiivin (2015/2193/EU) määritelmiä. Tällöin etäluku ja siitä aiheutuvat velvoitteet voisivat koskea vain polttoaineteholtaan keskisuuria (yli 5 ja alle 50 MW) ja suuria (50 MW tai yli) lämpölaitoksia.

Vastaavasti soveltamisen ulkopuolelle jäisivät enintään 5 MW lämpölaitokset, joiden osuus Suomen kaukolämpöenergian tuotannosta on vain muutaman prosentin luokkaa. Lisäksi Kuntaliiton kyselyn perusteella noin puolet alle 5 MW lämpölaitoksista on etä- tai mobiililuvun piirissä, joten manuaalisen luennan vaikutus Suomen energiatehokkuuteen on jo nyt marginaalista. Etäluenta olisi pienimmissä lämpölaitoksissa yleensä hyödytöntä suhteessa kustannuksiin ja saavutettuihin hyötyihin.

Kuntaliitto esittää, että direktiivin velvoitteista vapautettaisiin ensisijaisesti päästökaupan ulkopuolelle jäävät lämpölaitokset (polttoaineteho enintään 20 MW) ja ellei se ole mahdollista, toissijaisesti kaikkein pienimmät, polttoaineteholtaan enintään 5 MW lämpölaitokset.

Kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen laskutus (22 §)

Lakiesityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset lämmityksen ja jäähdytyksen kustannusten jakamisesta moniasuntoisissa ja moneen eri tarkoitukseen käytettävissä rakennuksissa.

Kuntaliiton mielestä lain 4 momentissa mainitun asetuksen valmistelu on syytä tehdä tiiviissä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa, koska asetukseen jää varsin paljon määriteltävää.

Kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen kulutus- ja laskutustiedot (23 §)

Lakiesityksen 2 momentissa mainitut kulutus- ja laskutustiedot vaativat täsmentämistä, mikä on tarkoitus tehdä valtioneuvoston asetuksella (5 momentti).

Kuntaliiton mielestä asetusta laadittaessa 23 §:ssä mainittu tietosisältö ja tietojen toimittamistavat on syytä suunnitella tiiviissä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Direktiivin teksti on monin paikoin tulkinnanvarainen.

Lisätietoja: energia-asiantuntija Vesa Peltola

SUOMEN KUNTALIITTO